

Spattig, smått inspirerande introduktion till världens tillstånd

När den norske freds- och konfliktforskaren Johan Galtung skriver om sitt liv blir det oundvikligt att inte också skriva om världens tillstånd under det senaste halvsekle. Som en intellektuell seriehjälte tycks Galtung ha varit med precis överallt och boken *Johan utan land. På fredsvägen genom världen* ger en rad smakprov ur denna imponerande erfarenhet.

Galtung tar sin utgångspunkt i Norge under andra världskriget. Där ser han som barn sin far internerad av den tyska ockupationsmakten och någonstans sås ett frö till det som så småningom blir det tvärvetenskapliga forskningsfältet freds- och konfliktforskning och ett livsprojekt som sannerligen har världen som verksamhetsfält.

Titeln *Johan utan land* syftar på den engelske kungen som blev bannlyst sedan han vägrat underkasta sig påvens överhöghet. Kontroversiell kan också Galtung vara, även om mycket av det han säger väl egentligen faller under rubriken sunt förnuft. Att våld föder våld tenderar vi ju oftast att vara överens om. Så varför är vi så dåliga på att se alternativa, fredliga lösning på internationella konflikter?

Galtung tar i alla fall skarpt ställning för människor, deras basbehov och rättigheter, mot våld och imperialism i alla former. Han skräddar inte orden när det gäller såväl väpnat våld som det strukturella våldet, vårt sätt att fördela resurser med överflöd för vissa och lidande och svält för andra. Det "anglo-amerikanska imperiet" jämför han med det nazistiska och det sovjetiska – "fråga de över tio miljoner offren för vart och ett av dem" – och förutspår dess sammanfall. Världsbanken, WTO och Internationella valutafonden kallar han "folkmordsinstrument".

Johan utan land betecknas som en självbiografi, men har egentligen inslag av alla möjliga genrer. Så mycket ingående privatliv blir det inte, däremot en högst personlig blandning av essä, kåseri, filosofi och politik. Galtung diskuterar **Gandhi** och **Ibsen**, **Bertrand Russell** och **Olof Palme**, musik, sexualitet, lycka, "EU-hycklerismen" och hur man cyklar i Kyoto. Här finns porträtt av människor och situationer världen över, liksom ett utdrag ur en ospelad pjäs med Gud och Historien i de centrala rollerna. Det är spattigt, inspirerande och tänkvärt om vartannat och ger inte sällan mersmak att gå vidare i Galtungs enorma bibliografi.

Johan utan land är en svårplacerad genreblandning som större förlag ofta drar sig för att ge ut. Istället kommer *Johan utan land* ut på nystartade Panta Rei, och att vi har passionerade småförlag som ids fånga upp något av det som faller utanför de stora mediekoncernernas allt snävare lönsamhetskalkyler finns all anledning att vara tacksam för.

Som första produktion lider boken dock av en och annan barnsjukdom och med en rejäl korrekturläsning ytterligare hade läsaren sluppit att hela tiden snubbla på stavfel, inkonsekvenser, interpunktion och citattecken på avvägar och inte minst en massa bindestreck som blivit tankstreck. Det är förstås inte hela världen, men det stör onekligen flödet i annars trivsamt lättillgängliga texter.

Det är sannerligen inte alla med så brett och djupt kunnande som också lyckas tillgängliggöra det för den som kan mindre. Det lyckas Johan Galtung.